

Komunikacja międzykulturowa

Podstawą partnerstwa jest komunikacja. Musimy przecież porozumiewać się, wymieniać informacjami, wiedzieć co nasz partner myśli, jak widzi daną sytuację i co w związku z tym czuje. Ponieważ partnerstwo szkół to nowe znajomości i wspólna praca, musimy dobrze poznać naszego nowego znajomego i przygotować podstawy do współpracy. Dobrze gdy komunikacja przebiega gładko, wtedy zawsze mamy jasność co do intencji partnera, pewność o co chodzi i wiemy jak mówić zrozumiale.

Partnerstwo ze szkołą z Południa zakłada komunikację między przedstawicielami dwóch różnych kultur. W kontakcie z ludźmi wychowanymi w innej kulturze uczymy się, że są między nami różnice, ale jeśli będziemy uważni zauważymy też wiele podobieństw. Jak pisaliśmy we wcześniejszej części, poświęconej edukacji międzykulturowej – różnice między nami są i będą – to normalne, więc warto być ich świadomym i potrafić sobie z nimi radzić.

Pracując ze szkołą z odległego państwa, macie szansę poznać podobieństwa i to, co łączy was z rówieśnikami w innych częściach świata. Żebyście w czasie analizowania zachowań i postaw swoich oraz partnerów mieli się do czego odwołać przedstawimy kilka cech tzw. wymiarów kultury. Dzięki was będzie odległość, często brak możliwości bezpośredniego kontaktu, dlatego szczególnie przydatne wydaje się opisanie wymiarów, dotyczących postrzegania czasu, relacji między ludźmi i związanych z tym sposobów komunikacji.

■ Przed zapoznaniem się z opisem typowych zachowań warto pamiętać, że żadna kultura nie jest statyczna i jednorodna. Różni przedstawiciele danej kultury mogą zachowywać się w bardzo odmienny sposób. Dotyczy to zwłaszcza młodych ludzi, którzy w warunkach globalizacji korzystają często z tych samych kanałów i źródeł informacji niezależnie od miejsca zamieszkania. Oznacza to, że uczniowie w Polsce i ich rówieśnicy np. w Kolumbii przepadają za Shakirą, chłopcy ze szkoły w Nairobi uwielbiają futbol tak samo jak chłopcy w naszej szkole. Nie należy więc uogólniać i z góry zakładać, że osoba pochodząca z jakiegoś miejsca/obszaru/kraju będzie się zachowywała w sposób przypisany danej kulturze.

Podane niżej wymiary mogą dać nam pewne wyobrażenie na temat kultury partnera – resztę z pewnością będziemy odkrywali sami w czasie wspólnej pracy.

1. KULTURA WYSOKIEGO I NISKIEGO KONTEKSTU

- W kulturze wysokiego kontekstu pełna informacja pochodzi z wielu źródeł: liczy się ton głosu, gestykulacja, postawa, okoliczności w jakich został wypowiedziany komunikat. Dla osoby z kultury niskiego kontekstu rozmówca z kultury wysokokontekstowej może wydawać się kimś, kto „odgaduje” nasze myśli, jest empatyczny i świetnie nas rozumie.
- Najważniejszym, jeśli nie jedynym źródłem informacji jest przekaz słowny, słowo pisane. Na nim opiera się

komunikacja. Osoby z kultury niskokontekstowej mogą być widziane jako osoby, które nie rozumieją, lub nawet nie chcą rozumieć drugiej strony, są obcesowe i niewrażliwe. Osoby z kultury niskiego kontekstu mają większą potrzebę wyjaśniania, uzyskania dodatkowych informacji dających tło sytuacji. Często chcą zdobyć te informacje szybko, w prosty i klarowny sposób.

2. BEZPOŚREDNIOŚĆ / POŚREDNIOŚĆ STYLU

- Styl bezpośredni to nasze polskie mówienie prosto z mostu, jeszcze bardziej widoczne w niektórych kulturach zachodniej Europy, czy USA. Mamy w języku polskim sporo określeń na tego typu zachowania „mówienie bez ogródek”, „kawa na ławę”, etc. Styl bezpośredni to szybkie przechodzenie na „ty” i brak form grzecznościowych. Styl ten może być jednak odebrany jako niekulturalny, obrażający innych, konfrontacyjny.
- Styl pośredni oznacza unikanie mówienia wprost, przywiązywanie wagi na kurtuazji, wymiany form grzecznościowych. O sprawach trudnych, problemach nie mówi się wprost. Nie zadaje się też pytań, nie doprowadza do konfrontacji, sprawdzanie drugiej osoby jest źle widziane np. dopytywanie dlaczego X nie zrobił zadania Y, dlaczego to tyle trwa etc.

3. MONOCHRONICZNE / POLICHRONICZNE POSTRZEGANIE CZASU

- To ważny wymiar w kontekście synchronizowania naszych wspólnych działań. Polacy postrzegają czas jako liniowy, jedno działanie jest logiczną konsekwencją wcześniejszej czynności, wartością jest planowanie i harmonogram. Przywiązujemy wagę do punktualności.
- Dla osoby z kultury postrzegającej czas jako polichroniczny wiele działań może się zaczynać, toczyć i kończyć równolegle, przenikać, ustawać na jakiś czas. Wcześniejsze planowanie działań jest trudne. Terminarz zadań nie zawsze jest wiążący. Spóźnienie

na spotkanie nie jest afrontem, ponieważ zawsze mogą istnieć inne ważne powody, dla których dana osoba odłożyła w czasie nasze spotkanie.

4. WYSOKI / NISKI POZIOM FORMALNOŚCI

- Poziom formalności wiąże się ze stylem komunikacji i stopniem hierarchiczności. W szkole z Południa najprawdopodobniej będzie obowiązywał wysoki stopień formalności, maile, które otrzymamy, mogą zawierać bardzo dużo zwrotów grzecznościowych i zawiłych sformułowań ze zwrotami z tzw. wysokiego rejestru czyli takich, które nie są używane powszechnie i nie są kolokwialne.
- Dobrze dostosować się do takiego stylu, bo łatwiej wtedy będzie się nam porozumieć, uniknąć nieprzyjemnych sytuacji, w których możemy być uznani za zbyt obcesowych i nie okazujących szacunku.

5. UNIKANIE NIEPEWNOŚCI

- W kulturach, w których unika się niepewności, ludzie lubią mieć wszystko zaplanowane, opisane, przygotowane wcześniej, nie lubią improwizować, źle czują się w sytuacji, gdy muszą coś zrobić bez uprzedniego ustalenia i omówienia.
- Osoby, które dobrze tolerują niepewność, są twórcze, potrafią się odnaleźć w nieoczekiwanej sytuacji, nie potrzebują planowania działań z dużym wyprzedzeniem. Nie złośćmy się więc na partnera, który mimo zbliżającego się terminu nie przygotował planu działań, najwyraźniej jest to jego sposób pracy – skuteczny w jego sytuacji, skoro stosowany. Jeśli lubimy mieć wszystko dopięte na ostatni guzik, skupmy się na swoich zadaniach, partnerowi zostawiając wolność działania.

6. SZYBKİ/ WOLNY STYL PRZEKAZU

- Szybkość z jaką można odczytać przekaz to kolejna różnica między kulturami. Z nią wiąże się między innymi łatwość nawiązywania bliskich, zażyłych kontaktów. Bezpośredniość, otwartość, mówienie o wszystkim nawet jeśli są to sprawy dotyczące rodziny lub relacji, to cechy osób kultury szybkiego przekazu.
- Dla osób pochodzących z kultury wolnego przekazu ważne jest stopniowe nawiązywanie kontaktu, dawanie sobie czasu na to by się poznać, zamiast natrętnego dopytywania udzielania odpowiedzi „jak na przesłuchaniu”. Czasem więcej dowiemy się po prostu słuchając – odpowiedzi pojawią się z czasem.

7. JĘZYK KOMUNIKACJI

Przedstawiciele obydwu stron często będą musieli używać obcego języka. Dlatego obie strony mogą mieć kłopoty z wyrażeniem siebie, mogą też inaczej rozumieć ten sam komunikat (np. ze względu na tzw. kalki językowe: czyli dosłowne tłumaczenie zwrotu z języka ojczystego na obcy, np. polskie powiedzenie „nie przesadza się starych drzew” nie jest identyczne w języku angielskim czy francuskim – ma tam tylko swój odpowiednik. Tłumacząc dosłownie jakiś zwrot, możemy być pewni, że nie zostaniemy zrozumiani).

Osobom zainteresowanym tematem polecamy np. książkę antropologa kultury Edwarda T. Hall'a „Ukryty wymiar”.

Jak już pisaliśmy na wstępie żadna kultura nie jest statyczna i jednorodna. Różni przedstawiciele danej kultury mogą zachowywać się w odmienny sposób. Nie należy więc uogólniać i z góry zakładać, że osoba pochodząca z danego obszaru będzie zachowywała się i komunikowała w sposób przypisany dla danej kultury. Można jednak przypuszczać, że nasi partnerzy z krajów Południa będą wykazywali następujące cechy:

- wysoki kontekst
- formalny styl z zachowaniem dystansu i szacunku

- polichroniczne postrzeganie czasu
- wysoka tolerancja dla niepewności
- wolny styl przekazu.

[pytanie]

Które z wymienionych cech charakteryzują kulturę twojego kraju?

Czy któreś z nich opisują twój sposób bycia i są twoją indywidualną cechą?

Wyobraź sobie, że ktoś uważa że jesteś „taką typowo chaotyczną jak wszyscy Polacy”, co czujesz?

Jak czujesz się, gdy ktoś przypisuje ci cechy, która cię nie określa? Jak uniknąć błędów oceniania i przypisywania nieprawdziwych cech innym?